

Přírodě blízké hospodaření na rybnících

Nástroje pro kontrolu rybničního hospodaření aneb naplňování či nenaplňování legislativy

Martina Kratochvílová
9. září 2024, České
Budějovice

Tři nejčastější zákony řešící hospodaření na rybnících jsou:

- **zákon o ochraně přírody**
- **vodní zákon**
- **zákon o rybářství**

Problematika hospodaření na rybnících (nejen přírodě blízkého) je rozsáhlá, komplikovaná a kontroverzní.

Rozsáhlost a komplikovanost

- hospodaření na rybníce představuje celý komplex činností - nasazení rybí obsádky, krmení, aplikace závadných látek a manipulace s vodou (v širším pojetí i údržba)
- naplňování výše uvedených zákonů zajišťují dvě ministerstva, MZE - vodní zákon a zákon o rybářství, MŽP - zákon o ochraně přírody
- ochrana přírody i vodoprávní úřad mají roztržité kompetence
- každý rybník je individuum

To má za následek:

- nepřehlednost potřeby povolení pro samotný hospodařící subjekt
- nedostatečnou provázanost zákonů - vodní zákon řeší např. pouze aplikaci závadných látek x ochrana přírody posuzuje hospodaření jako celek (kromě závadných látek i krmení a rybí obsádku)
- rozdílné výklady MZe a MŽP k jednotlivým ustanovením zákonů, rozdílné nastavení dotací MZE a MŽP (výtěžnost x ochrana přírody)
- obtížnější posuzování

Kontroverznost

- rybník je nádrž k chovu ryb
- rybník je VKP a musí plnit ekologické funkce
- intenzita hospodaření je stěžejní pro zachování ekologické funkce
- biomasa obsádky může být vyšší díky příkrmování a hnojení (dopad na rybniční ekosystém)
- mnoho rybníků svou ekologickou funkci **NEPLNÍ** nebo jen částečně (PO x FO)

Vodní zákon

- účelem tohoto zákona je chránit povrchové a podzemní vody, jako ohrožené a nenahraditelné složky životního prostředí
- povrchové (podzemní) vody nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž se vyskytují

Zákon o rybářství

- rybníkem je vodní dílo určené především k chovu ryb
- rybníkářství může být omezeno, stanoví-li tak zvláštní právní předpis

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

Vodní zákon z hlediska hospodaření na rybníce řeší:

- **povolení k nakládání s vodami**
- **manipulační řád rybníka**
- **povolení k aplikaci závadných látek**

Metodický pokyn MŽP z roku 2003 pro posuzování žádostí o výjimku k aplikaci závadných látek (společný přístup MŽP a MZE!!! – je vyžadováno povolení podle zákona o ochraně přírody).

Řízení o povolení k nakládání a schvalování manipulačních řádů pouze na vědomí orgánu ochrany přírody (lepší situace je u rybníků s územní, případně i druhovou ochranou).

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

Zákon o ochraně přírody

Obecná ochrana

- rybník je významný krajinný prvek (VKP) a může být využíván pouze tak, aby nebyla narušena jeho obnova a nedošlo k ohrožení či oslabení jeho stabilizační funkce (kvůli nedostatku původních přirozených mokřadů jejich význam roste)

Druhová a územní ochrana

- v případě ZCHD – je zakázáno škodlivě zasahovat do jejich přirozeného vývoje
- pokud je rybník součástí přírodní památky či rezervace, jsou zakázány činnosti, které by mohly způsobit změny v biologické rozmanitosti
- pokud je rybník součástí evropsky významné lokality, může se využívat pouze tak, aby nedošlo k závažnému či nevratnému poškození či zničení evropsky významného druhu či stanoviště

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

- Stanovisko (povolení) ochrany přírody je třeba vždy, kdy nelze jednoznačně škodlivý zásah do VKP vyloučit nebo nelze vyloučit dopad na územní či druhovou ochranu (evropskou) – princip předběžné opatrnosti.
- Nelze vyvozovat, že povolení z hlediska ochrany přírody není potřeba, i když vodní zákon výslovně nevyžaduje stanovisko orgánu ochrany přírody (platí to obecně).
- Z věcného hlediska jsou předměty řízení z hlediska zákona o ochraně přírody a vodního zákona „různě široké“ (krmení)
- I když je povolení podle zákona o ochraně přírody autonomním správním rozhodnutím, díky metodickému pokynu předchází rozhodování vodoprávního úřadu o povolení závadných látek (řetězení).

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

- **Nástroje dle zákona o ochraně přírody jsou dostatečné**
- **Praxe je bohužel jiná:**
 - o posouzení hospodaření na rybníce si žádají pouze právnické osoby, a to často pouze v případě, že potřebují vodoprávní povolení (nejčastěji se jedná o povolení aplikace závadných látek)
 - důsledkem je to, že orgán ochrany přírody rozhoduje často nesmyslně na velkých produkčních rybnících, malé hodnotnější rybníky se vůbec neřeší (lepší situace v ZCHÚ-Nařízení o vyhlášení)

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

- **Posouzení vhodnosti z hlediska ochrany přírody**
 - silný predační tlak rybí obsádky má za následek, že funkce VKP je oslabena; pokud přetrvává, je narušena i její případná obnova (v případě ZCHD, předmětu ochrany přírodní památky či rezervace může být dopad ještě výraznější)
 - nejedná se pouze přímou predací např. na larvální stadia obojživelníků, hmyzu apod., ale např. ovlivnění i potravní nabídky pro vodní ptáky, ovlivnění dalších procesů
 - aplikace hnojení a krmení umožní vyšší obsádky, vápnění na dno rybníka v případě výskytu velkých mlžů může mít závažný dopad, obdobně pálené vápno v blízkosti litorálních porostů

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

- **nevhodná manipulace s vodou může mít negativní dopad (pozdější jarní výlovy mohou být v kolizi s rozmnožováním obojživelníků X váčkový plůdek představuje menší predační tlak)**
- **zimování, případně letnění může být škodlivé (mlži, raci, cenná vodní makrofyta) X potřeba částečného letnění (vegetace obnaženého dna)**
- **několikaleté nevypouštění rybníků (rybářské revíry) X v některých případech je 2 - 3 horkové hospodaření vhodné**
- **„nedolovování“**
- **zavlečení nepůvodních druhů ryb**

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

- **Podmínky obecné – průhlednost vody a přítomnost hrubého zooplanktonu i v letních měsících, rozsah litorálních porostů (morfologie rybníka) .**
- **Konkrétní - omezení obsádek na vstupu, na výstupu, jednoleté či víceleté hospodaření, druhové složení obsádek (možno v reakci i na více horkové hospodaření, přisazení až na druhé horko), rok bez nasazené obsádky, omezení závadných látek, požadavek na konkrétní manipulaci s vodou, účast u výlovu, nesouhlas s chovem polodivokých kachen.**
- **Kompenzační podmínky - budování tůní, oddělení části litorálního pásma.**

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

- **Povolení podle zákona o ochraně přírody nemá zabráňovat rybářskému hospodaření, ale (případně) ho regulovat do ekologicky únosných mezí (podmínky by měly zajistit optimální stav rybničního ekosystému a ochránit před protiprávním jednáním).**
- **I bez žádosti je možné dle zákona o ochraně přírody stanovit podmínky pro výkon činnosti nebo činnost zakázat (postačí možnost ohrožení), jde však o krajní řešení (nařízení výlovu).**
- **Rozhodnutí ORP – KrÚ – KS v Brně – NSS.**

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření

Posuzování hospodaření na rybnících v Kraji Vysočina:

- navrhovaný způsob je vždy projednáván
- časové omezení (snaha o shodnou platnost s vodoprávním úřadem), pokud se podaří domluvit (většinou v soustavě) vhodný způsob hospodaření, je i delší platnost.
- v některých případech způsob hospodaření i variantně
- v případě potřeby řešíme změnu podmínek operativně
- za ideální stav v případě PO považujeme, když posuzujeme hospodaření na všech rybnících v jejich vlastnictví (pokud je rybníků více, pak zvláště pro jednotlivé ORP nebo kat. území) – potřeba údajů, ale efektivnější pro obě strany
- kontrola stavu, účast při výlovu, újmy

Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření



Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření



Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření



Nástroje na kontrolu rybničního hospodaření



Závěr:

- **rybniční ekosystém je možné významně ovlivňovat vhodným či nevhodným managementem (existují finanční nástroje)**
- **nástroje legislativní jsou dostatečné, praxe je však jiná, snaha o naplňování legislativy vyžaduje mnoho sil a je často bez záruky na úspěch**
- **je třeba, aby rybářská veřejnost přijala skutečnost, že kromě vodního zákona a zákona o rybářství existuje i zákon o ochraně přírody (vymáhání právní cestou je krajním řešením, často i neefektivním)**
- **bez komunikace ochrany přírody s rybáři a naopak se mnoho nedokáže**

Děkuji všem, kteří vnímají problematiku hospodaření na rybnících tak, že nejde jen o vanu na kapry, ale také o zachování funkce rybničního ekosystému.

Děkuju všem rybářům, kteří hospodaří v souladu s přírodou.

Děkuji všem za pozornost.